

ניצחון החמאס – תגובות ראשונות

מרק א. היר

הם, בעיקר במצרים ובירדן וכן תתחזק עמדתם של משטרים קיימים באשר לנכונותם לנקוט בצעדים נוספים, מרחיקי לכת, בתחום הדמוקרטיזציה.

השפעה משמעותית יותר של הניצחון הזה תורגש בוודאי במערכת הפוליטית הפלסטינית ובכל הקשור לסכסוך הישראלי-פלסטיני. למרות שהנהגת החמאס מחויבת באופן מלא לעקרונותיה, אנשיה מבינים, כי קידום של אלה יסבך את סיכוייה להקים ממשלה ולנהל את ענייני הפנים והחוץ של הפלסטינים. אם לומר זאת בפשטות, החמאס לא יוכל להתנהל על בסיס הבטחותיו וכן הוא לא יוכל אפילו למנוע את התמוטטות הרשות, אלא אם כן יאפשר אינטראקציה כלשהי עם ישראל והקהילה הבינלאומית.

החמאס יאלץ להתמודד בקרוב עם הדילמה בין שמירה על עקרונותיו לבין פרגמטיות פוליטית. לא ניתן להעריך מראש את צעדי בנושא זה ונראה כי החמאס ימנע מלהחליט בתקווה ליצור עמימות ולהתחמק מדברים ברורים – בחזקת אסלאם בעל ארשת אנושיות – כדי להרוויח זמן. ניסיונותיו אלה יצלחו רק אם לא יאולץ – באמצעות סנקציות – להכיר בישראל, לגנות את הטרור, ולהתנער ממנו.

בחירתו של החמאס אינה אומרת בהכרח סופו של תהליך השלום, שכן למעשה לא היה תהליך מאז ספטמבר 2000. בחירתו עשויה להביא לאפשרות של תהליך שלום, אם החמאס יביא את עצמו או יובא על ידי אחרים, להכיר תוך זמן קצר במשמעויות הנגזרות מהאחריות של קבלת השלטון לידיה. אם לא יקרה כך, תיאלץ ישראל לאחר שתתקיימנה הבחירות בה, בהמשך להיגיון של הינתקות פיסית ופסיכולוגית, לפעול באופן חד צדדי.

בחירות ברשות למועצה המחוקקת נערכו ב-25 בינואר ותוצאותיהן נודעו עם סגירתו של גיליון זה – מאוחר מכדי להרחיב כאן על המשמעויות שנגזרות מהן. יחד עם זאת ברור שתוצאות הבחירות הביאו עמן מימד של חוסר יציבות. להפתעת רבים ואולי אף החמאס עצמו, הוא זכה בניצחון מהדהד על הפתח, השולט בראשות, כשגרף 76 מתוך 132 המושבים במועצה. בכך בא הקץ ל-40 שנות הגמוניה של פתח על התנועה הלאומית הפלסטינית, ולשלטון עלתה התנועה האסלאמית שחרטה על דגלה את החרבתה של מדינת ישראל ושנתפסת כארגון טרור על ידי רוב מדינות העולם שאינן ערביות.

נצחונו של החמאס מעלה כמה מחשבות אשר ידונו בהרחבה בגיליונות הבאים של העדכן. הראשונה שבהן נוגעת ליוזמה המונהגת על ידי ארצות הברית לביסוס והרחבת הדמוקרטיזציה במדינות המזרח התיכון וצפון אפריקה. ניצחון החמאס הינו תזכורת ציורית לעובדה כי באזור זה של העולם, זהותו של המנצח אינה ידועה מראש רק באזורים בהם קיים שלטון זר או באזורים הנתונים להשפעה ולחץ חיצוני. ניצחון זה גם מוכיח, כי כשבחירות כאלה נערכות, הזוכים העיקריים מתחושת המיאוס של הציבור בשלטון הקיים, הם הכוחות האסלאמיים, אשר מחויבותם לדמוקרטיה – להלכה ולמעשה – אינה ברורה מאליה. כך קרה לא רק באפגניסטן ובעיראק אלא גם בבחירות פתוחות כמו במצרים ואפילו בבחירות לראשות עיריות בערב הסעודית. ניצחון זה של החמאס עשוי אפוא לעורר ספקות נוספים באשר לפרויקט הדמוקרטיזציה של ארצות הברית, לפחות בכל הקשור למתכונתו הנוכחית. יש להניח כי ניצחון זה יחזק את האסלאמסטים באשר